

Zasada podejmowania decyzji i ocena zgodności ze specyfikacją lub wymaganiem

*Prezentacja na spotkaniu online
Sekcji Laboratoriów Wzorcujących*

*Prowadzący
Ryszard Malesa*

Warszawa, 11 czerwca 2021 r.

Zasada podejmowania decyzji wg PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02

Zasada podejmowania decyzji - zasada opisująca, w jaki sposób **niepewność pomiaru** jest uwzględniana przy określaniu zgodności z wyspecyfikowanym wymaganiem

Niepewność pomiaru - **nieujemny parametr** charakteryzujący **rozproszenie** wartości przyporządkowanej do wielkości mierzonej, obliczony na podstawie uzyskanej informacji ... [Słownik VIM]

Stwierdzanie zgodności (ILAC G-8:09/2019)

- niepewność pomiaru a ryzyko podejmowanej decyzji
- pasma ochronne
- niepewność pomiaru a przedział akceptacji
- algorytm wyboru zasady podejmowania decyzji

Stwierdzenie zgodności

Gdy przedstawiane jest stwierdzenie zgodności ze specyfikacją lub wymaganiem, laboratorium powinno udokumentować przyjętą zasadę podejmowania decyzji (ZPD), biorąc pod uwagę poziom ryzyka związanego z przyjętą zasadą (takiego jak błędna akceptacja i błędne odrzucenie oraz założenia statystyczne) i zastosować zasadę podejmowania decyzji.

Gdy zasada podejmowania decyzji jest określona przez klienta, przepisy lub dokumenty normatywne, dalsze rozpatrywanie poziomu ryzyka nie jest konieczne.

Jaki jest cel stwierdzania zgodności ze specyfikacją lub wymaganiem? Komu jest to potrzebne?

Stwierdzenie zgodności

1. Czy klient wymaga stwierdzenie zgodności? Jeżeli tak - to laboratorium powinno być przygotowane by móc zaproponować ZPD biorąc pod uwagę poziom ryzyka związanego z przyjętą zasadą (takiego jak błędna akceptacja i błędne odrzucenie oraz założenia statystyczne).

2. Czy zasada podejmowania decyzji jest określona przez:

- dokumenty normatywne,
- przepisy,
- klienta.

3. Czy w przypadku gdy ZPD została wybrana „do decyzji Laboratorium”, czy była zakomunikowana klientowi i z nim uzgodniona (czy i gdzie są zapisy?).

Stwierdzenie zgodności a ocena zgodności

Stwierdzenie zgodności ze specyfikacją, z wymaganiami (mierzone parametry, punkty specyfikacji, do których stwierdzenie się odnosi).

Ocena zgodności - pojęcie bardzo szerokie, np.:

Ocena zgodności – proces poprzedzający wprowadzenie wyrobu na rynek, przeprowadzany przez producenta w odniesieniu do norm jakościowych lub aprobat technicznych, którego celem jest weryfikacja zgodności wyrobu z przepisami prawa w zakresie określonym przez dyrektywy UE, które mają zastosowanie do danego wyrobu.

Proces oceny zgodności wyrobów to jeden z najważniejszych elementów oceny, od którego zależy bezpieczeństwo ich użytkowania.

Ocena zgodności z wymaganiami zasadniczymi jest działaniem obowiązkowym nakazanym przez przepis prawa, który jednoznacznie określa sposób jej przeprowadzenia i potwierdzenia. Wykonuje to producent samodzielnie albo z dobrowolnym lub obowiązkowym udziałem strony trzeciej (jednostki notyfikowanej).

Stwierdzenie zgodności

Przedstawianie stwierdzenia zgodności powinno jasno identyfikować:

- a) do których wyników się odnosi;
- b) które specyfikacje, normy lub ich części są spełnione, a które nie;
- c) zastosowaną zasadę podejmowania decyzji (o ile nie jest ona właściwie określona we wskazanej specyfikacji lub normie).

Dodatkowe informacje:

ISO/IEC Guide 98-4, albo JCGM-106

<https://www.iso.org/sites/JCGM/GUM-introduction.htm>

https://www.bipm.org/utis/common/documents/jcgm/JCGM_106_2012_E.pdf

ILAC G-8:09/2019.

Ocena niepewności pomiaru

Identyfikacja składowych niepewności pomiaru.

W budżecie niepewności - wzięcie pod uwagę wszystkich **istotnych składowych**, w tym wynikających z pobierania próbek.

Laboratorium, które wykonuje wzorcowanie, w tym własnych urządzeń, powinno oceniać niepewność pomiaru dla wszystkich wzorcowań.

Laboratorium, które wykonuje badania powinno oceniać niepewność pomiaru. (Uwagi 1-3).

Ocena niepewności pomiaru

Czy niepewność pomiaru ma wpływ na ważność wyników?

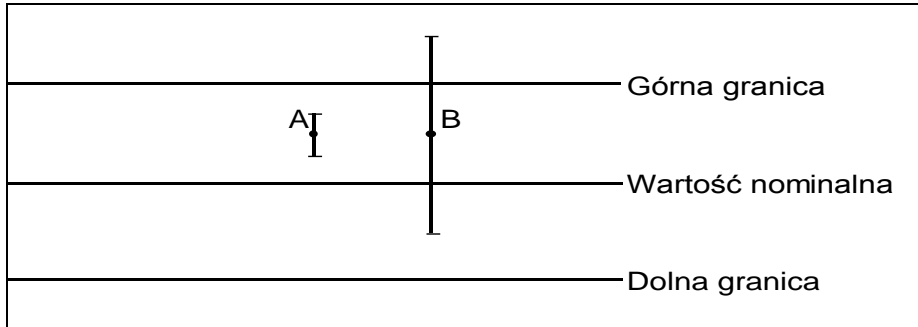
6.4.5 Wyposażenie stosowane do pomiarów powinno zapewniać wymaganą dokładność pomiaru i/lub **niepewność pomiaru niezbędną do uzyskania ważnego wyniku**.

6.4.6 Wyposażenie pomiarowe powinno być wzorcowane, gdy:

- dokładność pomiaru lub **niepewność pomiaru wpływa na ważność raportowanych wyników** i/lub
- wzorcowanie wyposażenia jest wymagane do ustanowienia spójności pomiarowej raportowanych wyników.

NIEPEWNOŚĆ POMIARU A RYZYKO PODEJMOWANEJ DECYZJI

Ilustracja ryzyka związanego z podjęciem decyzji dotyczącej wyniku pomiaru (wartość $\pm$ niepewność pomiaru)

Ryzyko błędnej akceptacji wyniku, w przypadku B jest większe, z powodu dużo większej niepewności pomiaru

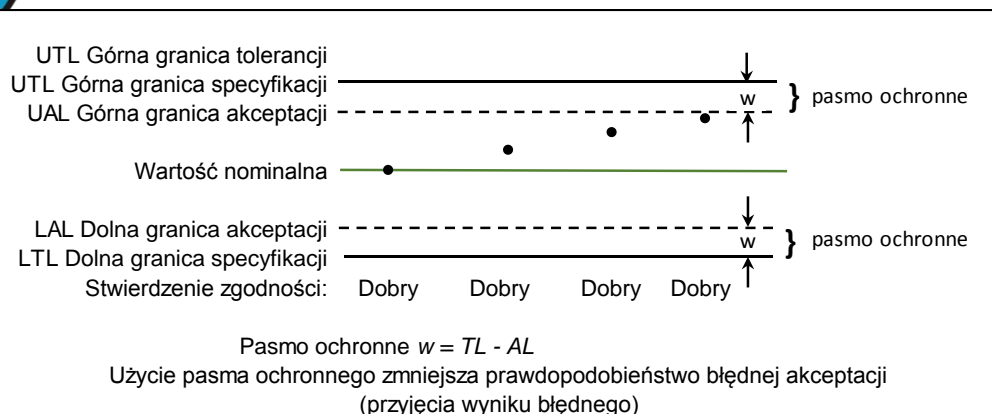
2021-06-11rm

Zasada podejmowania decyzji wg 17025

9

PASMA OCHRONNE I ZASADY PODEJMOWANIA DECYZJI

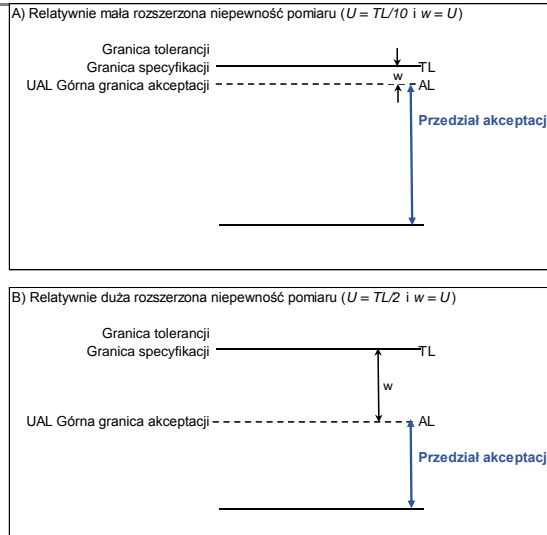
2021-06-11rm

Zasada podejmowania decyzji wg 17025

10

Niepewność pomiaru a przedział akceptacji

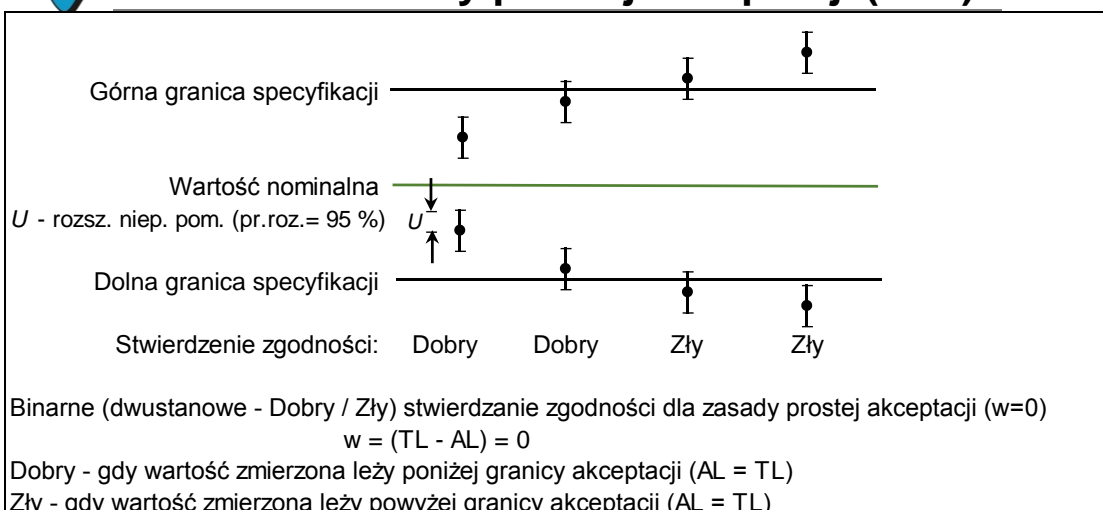
2021-06-11rm

Zasada podejmowania decyzji wg 17025

11

Binarne (dwustanowe) stwierdzenie zgodności dla zasady prostej akceptacji ($w=0$)

2021-06-11rm

Zasada podejmowania decyzji wg 17025

12

Binarne (dwustanowe) stwierdzenie zgodności dla zasady prostej akceptacji ($w=0$)

Klient zgadza się/wymaga, aby decyzje spełnia/nie spełnienia były podejmowane zgodnie z zasadą prostej akceptacji ($w = 0$, $AL = TL$).

Czy jest to odstępstwo od definicji zasady podejmowania decyzji?

ZAŁĄCZNIK B Przykład 1 Prosta akceptacja:

Rozszerzona niepewność pomiaru obliczona zgodnie z wytycznymi GUM (Guide to the expression of Uncertainty in Measurement - Przewodnik wyrażania niepewności pomiaru) **musi być mniejsza niż 1/3** granic tolerancji określonych na podstawie specyfikacji producenta ($TUR > 3:1$).

W tym przypadku ryzyko, że zaakceptowane wyniki pomiaru znajdują się poza granicą tolerancji wynosi do 50%. Ryzyko błędnego odrzucenia w przypadku wyników pomiaru znajdujących się poza przedziałem tolerancji wynosi do 50%.

Ponieważ zarówno ryzyko błędnej akceptacji, jak i ryzyko błędnego odrzucenia może wynosić 50%, zasada ta jest czasami nazywana „ryzykiem wspólnym”.

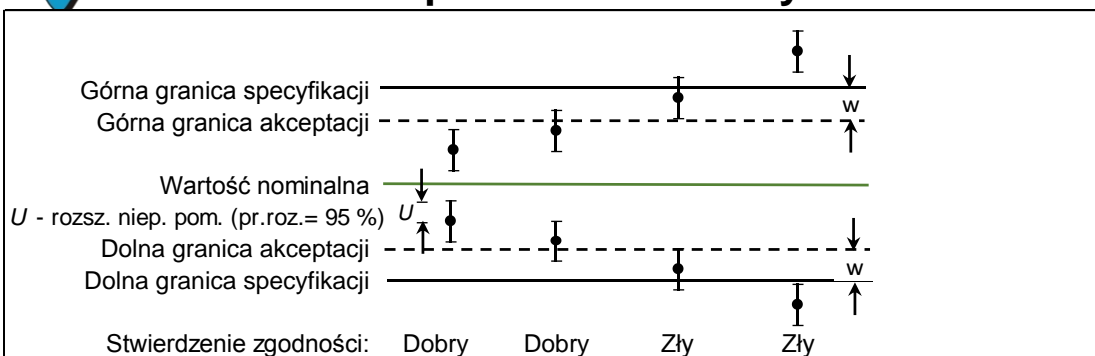
2021-06-11rm

Zasada podejmowania decyzji wg 17025

13

Binarne (dwustanowe) stwierdzenie zgodności z pasmem ochronnym

Binarne (dwustanowe - Dobry / Zły) stwierdzanie zgodności z zastosowaniem pasma ochronnego

Dobry - gdy wartość zmierzona leży poniżej granicy akceptacji ($AL = TL - w$)

Zły - gdy wartość zmierzona leży powyżej granicy akceptacji ($AL = TL - w$)

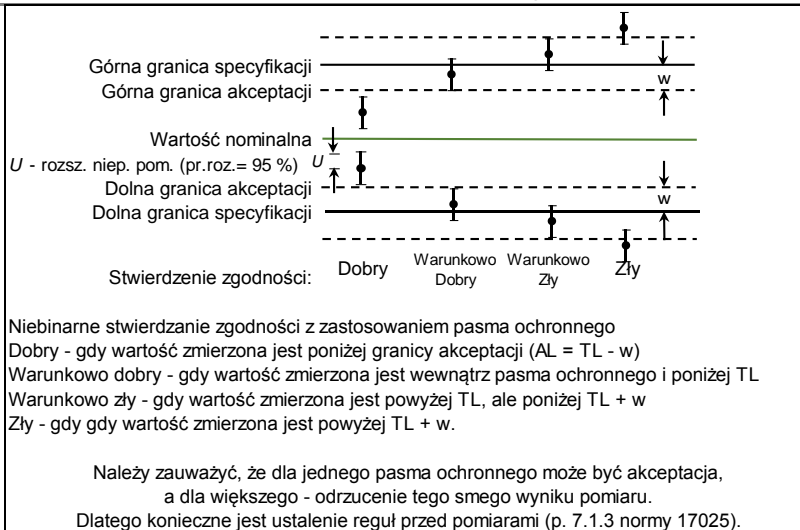
2021-06-11rm

Zasada podejmowania decyzji wg 17025

14

Niebinarne stwierdzenie zgodności z pasmem ochronnym

2021-06-11rm

Zasada podejmowania decyzji wg 17025

15

Niepewność pomiaru uwzględniana bezpośrednio

Zasada podejmowania decyzji	Pasma ochronne w	Specyficzne Ryzyko - prawdopodobieństwo odrzucenia poprawnego wyniku lub przyjęcia wyniku błędnego
6 sigma	$3 U$	$< 1 \text{ ppm PFA}$ (1 ppm = 0,0001 %)
3 sigma	$1,5 U$	$< 0.16 \% \text{ PFA}$
Zasada ILAC G8:2009	$1 U$	$< 2.5 \% \text{ PFA}$
ISO 14253-1:2017 [5]	$0,83 U$	$< 5 \% \text{ PFA}$
Prosta akceptacja	0	$< 50 \% \text{ PFA}$
Zasada niekrytyczna	$-U$	Wynik odrzucony, gdy wartość mierzona jest większa niż $AL = TL + U$ $< 2.5 \% \text{ PFR}$ (prawdopodobieństwo błędnego odrzucenia)
Zasada zdefiniowana przez klienta	$r \cdot U$	Klient może zdefiniować dowolną wielokrotność r do zastosowania przy określaniu pasma ochronnego.

PFA - prawdopodobieństwo błędnej akceptacji (przyjęcia wyniku błędnego)

PFR - prawdopodobieństwo błędnego odrzucenia (odrzućcia wyniku poprawnego)

2021-06-11rm

Zasada podejmowania decyzji wg 17025

16

Niepewność pomiaru (stwierdzenie zgodności) a doskonalenie

Jaki jest cel stwierdzania zgodności ze specyfikacją lub wymaganiem?

PN-EN ISO/IEC 17043:2011 (Wprowadzenie)

Typowymi celami porównań międzylaboratoryjnych są:

ocena zdolności laboratoriów, ciągłe monitorowanie możliwości laboratoriów, identyfikowanie problemów w laboratoriach i inicjowanie działań mających na celu doskonalenie, ...

g) potwierdzenie deklarowanej niepewności

Niepewność pomiaru (stwierdzenie zgodności) a doskonalenie

PN-EN ISO/IEC 17043:2011

Jeżeli to stosowne dla celu programu badania biegłości, organizator badań biegłości powinien zapewnić ekspercki komentarz dotyczący rezultatów działania uczestników, z uwzględnieniem:

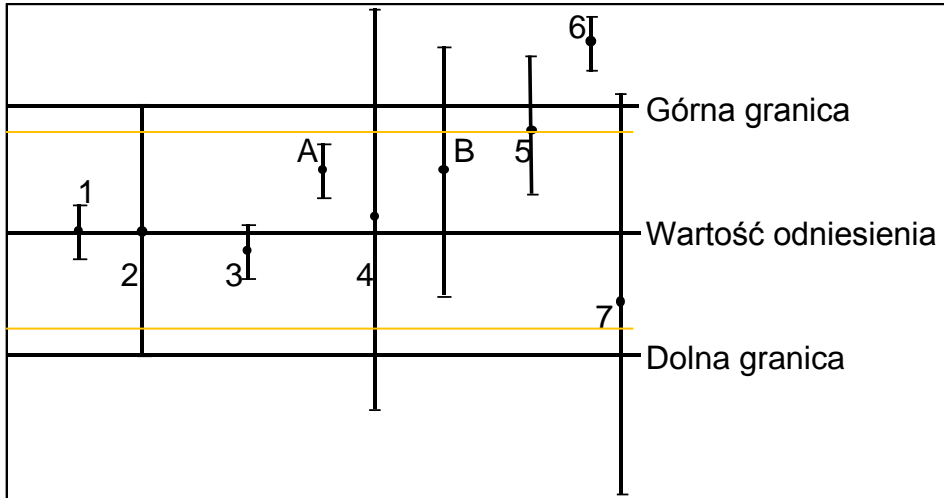
- a) ogólnych rezultatów działania w stosunku do wcześniej określonych oczekiwań, z uwzględnieniem niepewności pomiaru.

Wykorzystuje się **laboratorium odniesienia, zdolne do zapewnienia** stosowanemu obiektowi badania biegłości **spójnej metrologicznie i wiarygodnej wartości przypisanej z dostatecznie małą niepewnością pomiaru.**

Jeden z uczestników może być uznany za działającego **na wyższym poziomie metrologicznym (tj. z niższą niepewnością pomiaru)** dzięki stosowaniu metodyki odniesienia i bardziej zaawansowanemu wyposażeniu itd. lub w wyniku potwierdzenia jego własnych rezultatów działania poprzez zadowolające uczestnictwo w uznanym programie porównania międzylaboratoryjnego.

Porównawcze wyniki pomiarów (np. PT/ILC)

2021-06-11rm

Zasada podejmowania decyzji wg 17025

19

Ocena wyników PT/ILC wg 17043 / 13528

Rezultaty działania w odniesieniu do wyników ilościowych

$$z_i = \frac{(x_i - x_{pt})}{\sigma_{pt}} \quad z'_i = \frac{x_i - x_{pt}}{\sqrt{\sigma_{pt}^2 + u^2(x_{pt})}} \quad \zeta_i = \frac{x_i - x_{pt}}{\sqrt{u^2(x_i) + u^2(x_{pt})}} \quad (E_n)_i = \frac{x_i - x_{pt}}{\sqrt{U^2(x_i) + U^2(x_{pt})}}$$

x_i - wynik uzyskany przez uczestnika

x_{pt} - wartość przypisana / referencyjna

σ_{pt} - odchylenie standardowe dla badania biegłości

$u(x_{pt})$ - niepewność standardowa wartości przypisanej

$u(x_i)$ - niepewność standardowa wyniku uczestnika

$U(x_i)$ - rozszerzona niepewność wyniku uczestnika

$U(x_{pt})$ - rozszerzona niepewność wartości przypisanej (laboratorium odniesienia)

2021-06-11rm

Zasada podejmowania decyzji wg 17025

20

Liczba (wskaźnik) E_n - Analiza wyników PT/ILC

Rezultaty działania w odniesieniu do wyników ilościowych

$$(E_n)_i = \frac{x_i - x_{pt}}{\sqrt{U^2(x_i) + U^2(x_{pt})}}$$

Wynik zadowalający, gdy $|E_n| \leq 1$

$$|x_i - x_{pt}| \leq \sqrt{U(x_i)^2 + U(x_{pt})^2}$$

1. Im większa niepewność $U(x_i)$, tym mniejsza liczba E_n 😊
2. Im większa niepewność $U(x_i)$, tym mniejszy przedział akceptacji ☹️ (bo większe pasmo ochronne $w=U$), a to może utrudniać stwierdzanie zgodności ze specyfikacją.

Podobne wnioski wynikają z analizy wskaźnika ξ ($U=k \cdot u$).

Dziękuję

za

uwagę

Sekretariat Klubu POLLAB

e-mail: sekretariat@pollab.pl; szkolenia@pollab.pl

www.pollab.pl